

Koronapandemia nuorten turvallisuuskäsitysten määrittäjänä

Mikko Puolitaival
Eila Lindfors
Brita Somerkoski

Tiivistelmä

Vuoden 2019 lopulla Kiinan Wuhanissa alkoi leviätä aiemmin tuntematon koronavirus, SARS-CoV-2. Virus levisi alkuvuodesta 2020 nopeasti maailmanlaajuisesti pandemiaksi. Terveysturvallisuuden edistämiseksi ja viruksen leviämisen estämiseksi valtiot ryhtyivät aktiivisiin suojaustoimenpiteisiin. Kaikki kansalaiset, myös lapset ja nuoret perheineen olivat koronatoimien piirissä. Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin osana laajempaa kyselyä, johon vastasi 1410 Nauhäätä!-kampanjaan osallistunutta 8.-luokkalaista nuorta. Tutkimuskyselyssä oli mukana avoin kysymys, jossa nuoria pyydettiin kertomaan, miten koronapandemia oli vaikuttanut heidän suhtautumiseensa turvallisuusasioihin. Tämän osatutkimuksen tavoitteena oli analysoida ja ymmärtää suomalaisten nuorten turvallisuuskäsityksiä poikkeusolojen vallitessa koronakeväänä 2020. Avoimeen kysymykseen saatiin yhteensä 280 vastausta. Sanalliset vastaukset analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Vastauksista nousi esiin kuvailuja terveyteen, turvallisuuteen liittyviin tunteisiin sekä valmiuteen liittyvistä sisällöistä. Vastauksissa korostuivat selvästi terveys- ja turvallisuuteen liittyvät maininnat, mikä ilmentää hyvin nuorten käsitysten sitoutumista pandemia-aikaan. Aineistolle tehtiin myös määrällistä jaotellua, jonka mukaan vastaajista 43 prosenttia (119) oli sitä mieltä, että pandemialla ei ole ollut vaikutusta ja lähes yhtä suuri osuus vastaajista ilmaisi,

että koronalla oli ollut vaikutusta heidän suhtautumiseensa turvallisuusasioihin. Nuorten turvallisuuskäsitykset olivat sukupuolittuneita; tyttöjen vastauksissa kuvailtiin selvästi poikien vastauksia useammin koronapandemialla olleen vaikutusta heidän suhtautumiseensa turvallisuusasioihin. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää sekä turvallisuuskasvatuksen tavoitteiden että sisältöjen kehittämisessä ja arvioinnissa.

Asiasanat: *pandemia, nuoret, turvallisuus, käsitykset, perusopetus, turvallisuuskasvatus*

Johdanto

Tämä tutkimus tarkastelee nuorten turvallisuuskäsityksiä koronapandemian ensimmäisen aallon aikana keväällä 2020. Koronapandemian ensimmäinen aalto alkoi vuoden 2019 loppupuolella. Tuolloin Kiinan Wuhanissa alkoi leviätä aiemmin tuntematon koronavirus SARS-CoV-2, jonka aiheuttama tauti opittiin kansainvälisesti tuntemaan nimellä COVID-19. Virus levisi Kiinasta matkustajien mukana alkuvuodesta 2020 nopeasti maailmanlaajuisesti pandemiaksi. (THL; Worobey ym. 2020.) Terveysturvallisuuden edistämiseksi ja viruksen leviämisen estämiseksi valtiot ryhtyivät aktiivisiin suojaustoimenpiteisiin. Suomessa hallitus totesi 16.3.2020 maan olevan poikkeusoloissa koronatilanteen vuoksi ja päätyi ottamaan

valmiuslaissa (1552/2011) säädettyjä toimivaltuuksia käyttöön. Samalla linjattiin useista lisätoimenpiteistä koronavirustilanteen hoitamiseksi Suomessa. Perusopetuksen, toisen asteen, aikuis-koulutuksen ja korkea-asteen oppilaitoksia ohjeistettiin siirtymään kahden päivän kuluessa etäopetukseen koronaviruksen leviämisen hidastamiseksi. Lisäksi valtion ja kuntien ylläpitämät museot, teatterit, kirjastot, uimahallit ja muut vastaavat tilat suljettiin. Yli 70-vuotiaita kehoitettiin välttämään kontakteja muihin ihmisiin. (Valtioneuvoston tiedote 16.3.2020.) Myöhemmin keväällä valmiuslain nojalla poliisi ja puolustusvoimat lähetettiin vartioimaan kansalaisten liikkumista Uudemaan ja muun Suomen välillä. Kaikki kansalaiset, myös lapset ja nuoret perheineen olivat koronatoimien piirissä. Kaikki kevään aikana tehdyt toimenpiteet olivat poikkeuksellisia sodanjälkeisen Suomen historiassa.

Tämän tutkimuksen kysely toteutettiin 5.–30.5.2020. Kyselyä avattaessa 5412 henkilöä Suomessa oli saanut koronatartunnan ja koronaan oli kuollut 246 suomalaista. Kyselyn vastausaikana koronakuolemia oli noin kolme päivässä ja 30.5.2020 koronaan oli sairastunut 6776 suomalaista ja tautiin oli kuollut 314 henkilöä. Samana ajanjaksona Ruotsissa raportoitiin 58 henkilön kuolemasta päivää kohden. Tilanne ei ollut poikkeuksellinen pelkästään Suomessa, vaan samaan aikaan koronatartunnoista raportoitiin esimerkiksi USA:ssa, jossa tautitapaukset olivat juuri ylittäneet miljoonan rajan (1 180 634 tartuntaa 5.5.2020) ja menehtyneitä oli 68 934. Myös Italian, Kiinan, Espanjan ja Saksan osalta raportoitiin koronan leviämisestä. Erityisesti Italiassa, Britanniassa, Ruotsissa, Yhdysvalloissa ja Brasiliassa COVID-19 levisi hallitsemattomasti aiheuttaen kesään mennessä jo lähes 400 000 henkilön kuoleman. (Johns Hopkins University 2020, Worldometer) Yleisellä tasolla voidaan todeta, että pandemiatilanteesta tiedotettiin erillisissä hallituksen tiedotustilaisuuksissa ja useissa medioissa julkaisiin koronaseurantaa. Kukaan, eivät edes lapset ja nuoret voineet välttyä kuolemasta ja näkemästä pandemian vaikutuksia päivittäin.

Tämän edellä kuvatun varsin poikkeuksellisen yhteiskunnallisen tilanteen vuoksi päätettiin Nauhätä!-pelastustaitokampanjaan osallistuneille opilaille suunnattuun tutkimuskyselyyn liittää kysymys koronaviruspandemian vaikutuksesta nuorten suhtautumiseen turvallisuusasioihin. Nauhätä! on kaikille perusopetuksen 8.-luokkalaisten suunnattu turvallisuuskoulutuskampanja. Sitä on järjestetty säännöllisesti jo vuodesta 1996 alkaen ja nykyään se tavoittaa vuosittain noin 50 000 perusopetuksen 8-luokkalaista. Nauhätä!-opetusohjelman koordinoimisesta vastaa Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Se toteutetaan Palosuojelurahaston rahoituksella. (Eskelinen 2019.) Tämän osatutkimuksen tavoitteena on analysoida ja kuvata suomalaisten nuorten turvallisuuskäsityksiä poikkeusolojen vallitessa koronakeväänä 2020. Tässä tutkimuksessa turvallisuutta tarkastellaan nuorten kokemuksista kumpuavina käsityksinä pandemia-aikana, Valtiovallan pandemiaan liittyvät toimenpiteet koskivat erityisesti terveysturvallisuuden ylläpitämistä ja vakavien häiriöiden eli sairaustapausten minimoimista. Vastaavaa tutkimusta nuorten turvallisuuskäsityksistä poikkeusoloissa ei ole aiemmin toteutettu Suomessa. Tämä tutkimus tarkastelee, mitkä turvallisuuden osa-alueet korostuvat perusopetuksen 8.-luokkalaisten nuorten turvallisuuskäsityksissä koronapandemian aikana? Vastausten perusteella voidaan pohdita nuorten turvallisuuskäsityksiä suhteessa turvallisuuspoikkeamien ilmenemiseen, sillä aineistoa kerättiin tilanteessa, jossa kansalaisten turvallisuus oli Waitisen (2011) ja Nurmen (2006) esittämällä tavalla vakavasti uhattuna.

Teorettinen tarkastelu ja aikaisemmat tutkimukset

Turvallisuus osana arkea

Turvallisuus on yksi arjen avainsana. Sen kaipuu määrittää ihmisten elämää (Koskela 2009, 14). Kuuluisassa Maslowin tarvehierarkiassa turvallisuus sijoittuu perustarpeiden joukkoon heti fysio-

logisten tarpeiden jälkeen (Maslow 1987). Turvallisuudessa on yleensä kysymys asioiden suhteesta uhkaan ja riskiin (Lanne 2007, 19), jolloin turvallisuus voidaan nähdä olotilana, jota ilmentää vapaus uhkista (Airaksinen 2012; Kekki 2014). Turvallisuuden tai turvattomuuden käsitteillä voidaan tarkoittaa joko subjektiivista eli koettua – tai objektiivista eli ulkoista tilaa, tai näiden suhdetta toisiinsa (Niemelä 2000). Erityisen huomion kohteeksi turvallisuus päättyy yleensä silloin, kun se on pettänyt tai ollut uhattuna (Waitinen 2011; Nurmi 2006). Lähellä sattunut onnettomuus havahduttaa miettimään oman elinympäristön turvallisuutta ja laajemman mittakaavan uhat johtavat turvallisuuden tilan arviointiin yhteiskunnallisesti (Kivelä 2016). Helkama (2015) ja Swartz (2010) kuvaavat turvallisuutta puutearvona, jonka merkitys huomataan vasta, kun se puuttuu. Toisaalta kun riittävä turvallisuus on taas saavutettu, ei sen merkitystä yleensä koeta enää yhtä tärkeäksi (Helkama 2015).

Niemelän (2010) mukaan turvallisuuden käsite laajenee eri elämänalueille. Laajenevan turvallisuuskäsityksen mallin ytimessä on terveydellinen turvallisuuskäsitys – terveysturvallisuus (vrt. Turvallisuuskasvatuksen viitekehys Lindfors & Somerkoski, 2016), jolla viitataan olemassa oloon, itseturvallisuuteen ja toimintakykyyn. Mallin seuraavalla kehällä on sosiaalinen turvallisuuskäsitys, johon kuuluvat perheen ja ihmissuhteiden turvallisuus, asuinympäristön, työn ja työyhteisön sekä harrastusyhteisön turvallisuus. Malli laajenee edelleen neljään ulompaan turvallisuuskäsitykseen, joita ovat perinteinen valtiollinen -, sosiaali- ja hyvinvointivaltiollinen -, kulttuurinen/humanistinen sekä moderni ekologinen turvallisuuskäsitys. (Niemelä 2010, 27.)

On siis olemassa koko joukko erilaisia turvallisuuden osa-alueita, jotka ovat aika-, paikka-, toimija- ja toimialakohtaisia. Silvestri puhuu ”etu-liiteturvallisuuksista” – joista esimerkkinä mainittakoon potilasturvallisuus, kyberturvallisuus, liikenneturvallisuus ja yritysturvallisuus (Silvestri 2017, 273). Turvallisuuden käsitteen luonteeseen vaikuttaa siis se, mihin tieteelliseen traditioon tai

elämänalueeseen käsite perustuu. Erityisesti tieteessä, mutta myös arjen keskusteluissa turvallisuus on aina määriteltävä kussakin kontekstissa (Virta 2011). Tutkimuksen tuloksia on siten tarkasteltava suhteessa kulloiseenkin tilanteeseen joko yksilön tai yhteiskunnan näkökulmasta. Tästä tutkimuksessa turvallisuuskäsityksellä tarkoitetaan henkilön subjektiivista eli koettua ymmärrystä turvallisuudesta.

Nuorten turvallisuuskäsityksistä

Suomessa pandemiaa edeltävinä nuoria merkittävästi koskettaneina turvallisuuspoikkeamina voidaan pitää äärimmäisiä kouluväkivaltatapauksia vuosina 2007 ja 2009. Näissä tapauksissa yksi oppilaitoksen opiskelija hyökkäsi oman koulunsa muita opiskelijoita ja opettajiaan kohtaan surmaamistarkoituksessa. Molemmissa tapauksissa surmaaja ampui kuoliaaksi oppilaitoksen opiskelijoita ja henkilökuntaa (OM 2009, 2010). Oppilaiden ja opettajien kokeman väkivallan ja väkivallan uhan lisääntyminen tunnistettiin pian koulusurmien jälkeen laajemminkin (Nokelainen 2010; OKM 2013; 2015; SM 2012) ja perusopetuksen yläkouluikäisistä kolmanneksen todettiin kokevan turvattomuutta koulussa (Somerkoski 2013). Lukiopöytäkirjojen ja opettajien näkemyksiä koulun arjen turvallisuudesta tarkasteltiin oppimisympäristön fyysisen, sosiaalisen ja pedagogisen osa-alueen avulla (Syrjäläinen, Jukarainen, Kiilakoski & Yrjänäinen 2015). Tulosten mukaan turvallisuuteen vaikuttivat erityisesti sosiaaliset tekijät ja johtopäätöksenä arvioitiin oppilaitosten turvallisuudesta käydyn keskustelun painottuneen liiaksi fyysisen turvallisuuden osa-alueelle. Alakoululaisten (5. luokka) suurimpia turvattomuuden tunteiden aiheuttajia olivat toteutetun tutkimuskyselyn perusteella oppilaiden keskuudessa tapahtuvat kielteiset ilmiöt, kuten kiusaaminen, väkivalta ja tovereiden epäsuosioon joutuminen. Kuitenkin hyvät perhe- tai ystävyys-suhteet, sosiaaliset taidot, koulumenestys, mieluisat harrastukset tai muut yksilön voimavarat vastaavasti kompensoivat tiettyillä elämänalueilla koettuja vastoinkäymisiä.

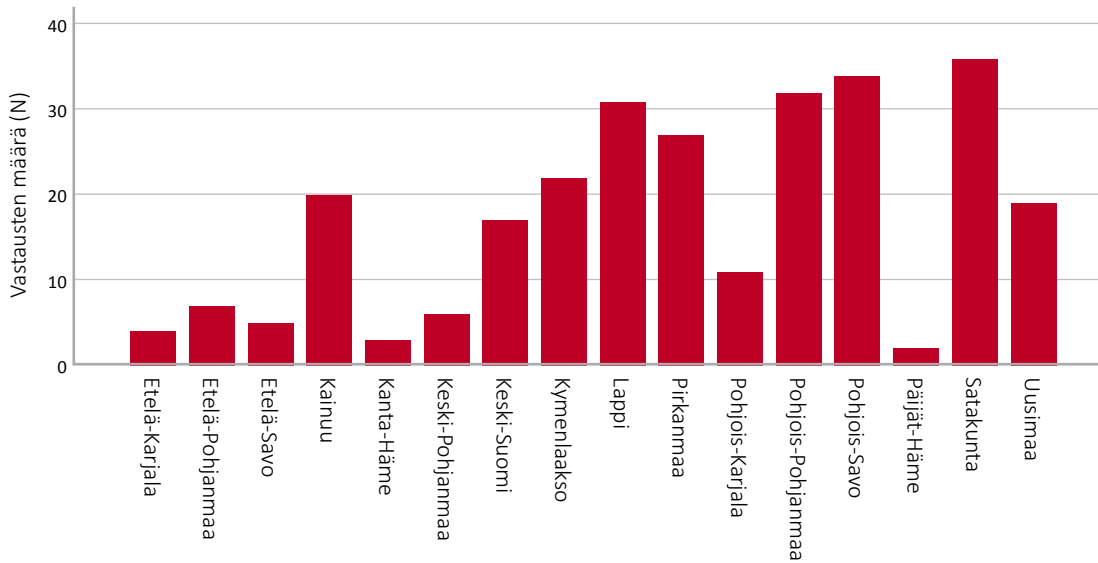
(Virta, Asanti, Junntila, Koivusilta, Koski & Virta 2012.) Samansuuntaisia johtopäätöksiä saatiin tarkasteltaessa 6.-9. luokkien oppilaiden kirjoitelmien perusteella (Jukarainen, Syrjäläinen, & Värri 2012), mitkä tekijät koulun arjessa aiheuttavat turvattomuuden tuntemuksia ja kokemuksia, ja mitkä tekijät puolestaan lisäävät turvallisuuden tunnetta.

Kokoavasti voidaan todeta, että nuorten turvallisuuskäsityksiä ja kokemuksia niin sanotusti normaalioloissa tarkastelevat aiemmat tutkimukset nostavat esiin erityisesti yhteisöllisyyden edistämisen tärkeyden turvallisuuden kokemusten synnysä, jolloin turvallisuutta tarkastellaan erityisesti sosiaalisesta näkökulmasta. Aiemmista tutkimuksista (Lindfors, Somerkoski, Kärki & Kokki 2017; Somerkoski, Kärki, Lindfors 2019) tiedetään myös, että perusopetuksen alakoulun oppilaiden turvallisuusasenne on parempi kuin yläkoulun oppilaiden ja tyttöjen parempi kuin poikien. Tutkittaessa vuonna 2010 peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten turvallisuusasenteita faktorianalyysillä havaittiin, että suurin osa oppilaista (84 %) piti turvallisuus- ja liikenneasioita tärkeinä ja hyödyllisinä. Samassa tutkimuksessa saatiin viitteitä, että noin kahdeksan prosenttia oppilaista osoitti vastaustensa perustella riskisuuntautunutta käyttäytymistä. Näistä vastaajista tyttöjä oli kaksi prosenttia ja poikia 14 %. (Somerkoski 2012.)

Pandemia-aikana toteutetut tutkimukset ilmentävät nuorten käsityksiä ja kokemuksia poikkeusoloissa. Pieh, Budimir ja Probst (2020) havaitsivat, että pandemiasta johtuvat rajoitukset olivat erityisen kuormittavia nuorille aikuisille. Ellis, Dumas & Forbes (2020) puolestaan totesivat, että korona itsessään kuormittaa nuoria. Kyselyyn vastanneet nuoret olivat erityisen huolissaan tilanteen vaikutuksesta koulunkäyntiin ja kavereihin. Kuormittumisella oli lievä yhteys koronauutisoinnin seuraamiseen. Yhdysvaltalaisen kyselytutkimuksen mukaan oman perheenjäsenen tartuntariski huoletti ihmisiä enemmän, kuin oma tartuntariski (Barzilay ym. 2020). Kiinassa toteutetussa tutkimuksessa vertailtiin pandemian vaikutuksia yläkouluikäisten ja toiseen asteen opiskelijoiden

tunteisiin ja mielenterveyteen (Caiyun, Maolin, Yunwei, Minyi, Fen, Jinhua & Qian 2020). Tulosten mukaan pandemia lisäsi viideosan ahdistuneisuutta ja stressin tunnetta. Ahdistus ja stressioireet olivat yleisempiä maaseutumaisessa ympäristössä kuin kaupunkiympäristössä elävillä nuorilla. Lisäksi tutkijat huomasivat, että stressiä ja ahdistuneisuutta oli enemmän toisen asteen opiskelijoilla kuin yläkouluikäisillä. Tutkijat arvioivat, että tähän saattoi vaikuttaa se, että toisen asteen opiskelijoilla ei ollut tukiverkostoa ympärillään (Wit, Karioja, Rye & Shain 2011) ja että heidän kognitiivinen kehitystasonsa mahdollisti riskitekijöiden ymmärtämisen siten, että stressaantuneisuus ja ahdistuneisuus lisääntyi (Muris, Mayer, Freher, Duncan & van den Hout 2010). Tutkijat päättelivät ensinnäkin, että stressi ja ahdistuneisuus liittyivät alueen pandemiatilanteeseen, desinfiointiaineen ja maskien puutteeseen sekä median pelotevaikutuksiin. Toiseksi nuoren resilienttiin toimintaan liittyi riittävä läheisten tukiverkosto, ongelmanratkaisu, etäisyyden pitäminen ja avun hakeminen. Stressaavuutta ja ahdistavuutta lisääviä toimintastrategioita olivat puolestaan sosiaalisten suhteiden riittämättömyys, avuttomuus ja tunne tilanteen hallitsemattomuudesta. (Caiyun 2020.) Toisaalta vaikutuksia ja luotettavuutta tutkittaessa on otettava yleisellä tasolla huomioon kausaalisuhteiden osoittamisen vaikeus.

Suomalaisessa nuorten vapaa-aikaa koskevassa tutkimuksessa (Lahtinen & Salasuo 2020) saatiin tulokseksi, että nuorten korona-ajan kokemukset keväältä 2020 ovat pääasiassa myönteisiä. Nuorista kolmasosa raportoi, että korona ei ollut vaikuttanut heihin negatiivisesti, 40 % vastasi korona-ajan eristäytymisen haitanneen kavereihin lähinnä harrastustoiminnan lakkautumisen vuoksi. Nuoret olivat vapaa-ajan osalta sopeutuneet hyvin poikkeusoloihin, vapaa-aika oli lisääntynyt, samoin vanhempien kanssa yhdessä vietetty aika. Huomionarvoista on, että viidesosa nuorista raportoi tässä tutkimuksessa, että kavereiden tapaamisen vähenemiseen oli myönteisiä vaikutuksia heidän elämäänsä (Lahtinen & Salasuo 2020). Toisessa suomalaisessa tutkimuksessa kuitenkin todettiin (Vasankari, Jussila, Husu, Tokola, Vä-

Kuvio 1. Vastaajat maakunnittain

hä-Ypyä, Kokko & Sievänen 2020) todettiin, että lasten liikunnallinen aktiivisuus väheni etäopetusjakson aikana sen vuoksi, että läksyjen tekemiseen kului enemmän aikaa ja seuratoiminta oli väliaikaisesti lakkautettu.

Tutkimuksen toteuttaminen

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin toukokuussa 2020 osana laajaa kyselyä, johon vastasivat Nuhäätä!-kampanjaan osallistuneet 8.-luokkalaiset nuoret. Tuolloin koko maailmaa piinanneen koronaviruspandemian vuoksi kyselyyn liitettiin avoin kysymys, jossa nuoria pyydettiin kertomaan, onko viruspandemia vaikuttanut heidän suhtautumiseensa turvallisuusasioihin ja jos, niin miten (*esim. kriiseihin varautumisen merkitys, turvallisuusosamisen merkitys, turvallisuusasenteet, turvallisuuden tunne jne.*) Vastausten laajuutta tai näkökulmaa ei kyselyssä rajattu mitenkään.

Kyselyn ajankohta sijoittui siihen nivelvaiheeseen, jolloin nuoret palasivat maaliskuussa 2020

alkaneesta etäopetuksesta toukokuun lopussa vielä hetkeksi lähiopetukseen. Ajankohta oli kyselyn toteutukselle haastava. Alkuvaiheen heikohkon vastausaktiivisuuden myötä kyselyn päättymistä siirrettiin viikolla eteenpäin ja lopulta kyselyyn vastasi kaikkiaan 1410 8.-luokkalaista nuorta. Tämän artikkelin tutkimusaineiston muodostaneeseen avoimeen kysymykseen kirjoitti jotakin yhteensä 327 vastaajaa. Näistä vastauksista kuitenkin 47 jätettiin huomioimatta, koska niissä oli tyypillisesti vain yksittäinen merkki tai vastaus ei liittynyt mitenkään esitettyyn kysymykseen. Lopulliseen analyysiin otettiin mukaan yhteensä 280 (N=280) vastausta.

Analyysiin mukaan otetuista 280 vastaajasta 50,7 % oli tyttöjä ja 44,6 % poikia. Vastaajista 4,6 % oli valinnut sukupuolta kartoittavassa kysymyksessä vaihtoehdoksi muu / en halua vastata. Vastaajat olivat kotoisin yhteensä 16 eri maakunnan alueelta. Tutkimuksen alueellista kattavuutta voidaan siis pitää varsin monipuolisena. Vastaajien edustamat maakunnat vastaajamäärineen on esitelty kuviossa 1.

Kirjallisista vastauksista koostuva tutkimusaineisto jaettiin ensivaiheen jaottelussa neljään luokkaan sen mukaan, arvioivatko vastaajat koronapandemialla olleen vaikututusta suhtautumiseen turvallisuusasioihin: Muodostettuja vastausluokkia ristiintaulukoitiin vastaajien sukupuoliluokkien kanssa, mutta tarkempi tilastollinen analyysi päätettiin rajata tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Aineistoa tarkasteltiin aluksi teorialähtöisesti suhteessa laajenevan turvallisuuskäsityksen malliin (Niemelä 2010). Teorialähtöinen sisällönanalyysi ei kuitenkaan eritellyt aineistoa riittävästi, joten päädyttiin toteuttamaan sisällönanalyysi aineistolähtöisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009). Tarkastelu aloitettiin kokoamalla kaikki vastaukset yhteen matriisiin. Sisällönanalyysissa keskityttiin niihin vastauksiin, joissa oli jollakin tavoin kuvailtu koronapandemian vaikutuksia turvallisuuteen. Näitä vastauksia oli yhteensä 101 kappaletta. Analysoitujen vastausten pituus vaihteli kahdesta sanasta 32:een sanaan, vastausten keskimääräisen pituuden ollessa 8,6 sanaa.

Analyysi aloitettiin siten, että kaksi tutkijaa tarkasteli aineistoa itsenäisesti. Molemmat tutkijat laativat aineistosta alustavan ryhmittelyn; kyseessä oli siis tässä tutkimuksen osassa tutkijatriangulaatio (Tuomi & Sarajärvi 2009). Seuraavassa vaiheessa luokitteluja vertailtiin ja niiden pohjalta muodostettiin yhteinen näkemys analyysiluokista. Jos vastauksissa oli kuvattu useita koronan vaikutuksia, huomioitiin ne analyysissä erillisinä sanasto-osuina. Aineistoa luettiin useaan kertaan, vastauksia merkittiin värisymbolein ja lopuksi vastaukset koottiin lopulliseen matriisiin. Analyysiin osallistuneet tutkijat kävivät läpi kaikki yksittäistapaukset keskustellen. Näin oli esimerkiksi vastauksen (ID 376) kohdalla ”Ei ole vaikuttanut tai siis on en pääse ukin ja mummon luo”. Tämä vastaus luokiteltiin tässä tapauksessa sosiaalinen etäisyys -kohtaan.

Vastaukset jäsentyivät yhdeksään alaluokkaan: hygienia, tartunnan välttäminen, fyysinen etäisyys, sosiaalinen etäisyys, huoli muista ja itsestä; turvallisuuden tunne, varautuminen, turvataidot ja varovaisuus. Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti tiivistämällä ja yhteisiä tekijöitä tunnista-

malla alaluokista muodostettiin edelleen neljä yläluokkaa: hygienia ja terveysturvallisuus; etäisyys ja eristäytyminen; turvallisuus emootioina; valpastuminen ja vastuuntunto. Yläluokat pelkistettiin vielä kolmeen pääluokkaan: terveys, emootiot ja valmius (ks. taulukko 1)

Molemmat analyysiin osallistuneet tutkijat ovat turvallisuus- ja pelastusalaan perehtyneitä asiantuntijoita. Analyysia ohjasi tutkijoiden asiantuntemus ja sen varassa tehdyt yhteiset pohdinnat luokittelusta. Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti on huomattava, että kaikkien luokkien rajat eivät ole selväsanaaisia. Tutkijoilla ei ollut käytössä aineistoa, josta olisi voitu päätellä esimerkiksi vastaajien äänensävyä tai asioiden painotuksia. Myös muodostuneitten alaluokkien erot ovat häilyviä; esimerkiksi sosiaalinen ja fyysisen etäisyyden alaluokat ovat hyvin lähellä toisiaan.

Tuloksia

Tulosluvussa kuvaillaan aineistolle tehdyn yksinkertaisen kvantitatiivisen tarkastelun sekä aineistolähtöisen sisällönanalyysin tulokset. Tulosten yhteydessä on käytetty aineistosta poimittuja alkuperäisilmauksia esimerkkeinä. Kaikkia esimerkkejä edeltää vastaajan ID-numero, jonka avulla vastaus voidaan identifoida tutkimusaineistossa. Vastaajien henkilöllisyyttä ei kuitenkaan voi ID-numeron perusteella jäljittää, eivätkä vastaajien henkilöllisyydet ole edes tutkijoiden tiedossa.

Pandemian vaikutus nuorten käsityksiin kvantitatiivisesti tarkasteltuna

Avoimista vastauksista tulkittiin, oliko koronapandemialla vastaajan mielestä ollut vaikutusta turvallisuusasioihin suhtautumiseen.

Vastaukset joiden mukaan koronapandemialla ei ole ollut vaikutusta, olivat tyypillisesti hyvin lyhyitä ja toteavia. Näitä vastauksia oli yhteensä 119 eli 42,5 % kaikista vastauksista.

ID 1209: "Ei ole vaikuttanut."

ID 1049: "Koronavirusepidemia ei ole vaikuttanut turvallisuuteen."

Vastaukset joiden mukaan koronapandemiolla oli ollut vaikutusta, olivat joko asian myöntävästi toteavia, tai sellaisia, että vaikutusten kuvailun perusteella vastauksen pystyi yksiselitteisesti luokittelemaan tähän ryhmään. Näitä vastauksia oli yhteensä 118 eli 42,1 % kaikista vastauksista.

ID 509: "On paljonki"

ID 892: "Korona on avannut silmäni ja nyt tulee ajateltua asioita mitä ei olisi vaikka syksyllä ajatellut. Nyt ymmärrän esimerkiksi käsienpesun tärkeyden. Jo kaupassa käyminen on jotenkin aika ahdistavaa, kun ympärillä on kauhea kaaos."

Vastaukset, joiden mukaan pandemia oli vaikuttanut sekä vastaukset, joiden mukaan pandemia ei ollut vaikuttanut suhtautumiseen jakautuivat

aineistossa lähes tasan. Lopuissa vastauksissa näkemys sijoittui johonkin välimaastoon tai kanta ei selvinnyt ollenkaan vastauksesta. Näiden osalta ei luokittelussa ollut aivan selvää, kuuluuko vastaus myöntävien vai kieltävien vastausten joukkoon, joten vastauksista muodostettiin oma luokkansa. Laiveammalla tulkinnalla nämä olisi voitu lukea myös "kyllä on vaikuttanut" -vastausten joukkoon. Näitä vastauksia oli 23 eli 8,2 % kaikista vastauksista.

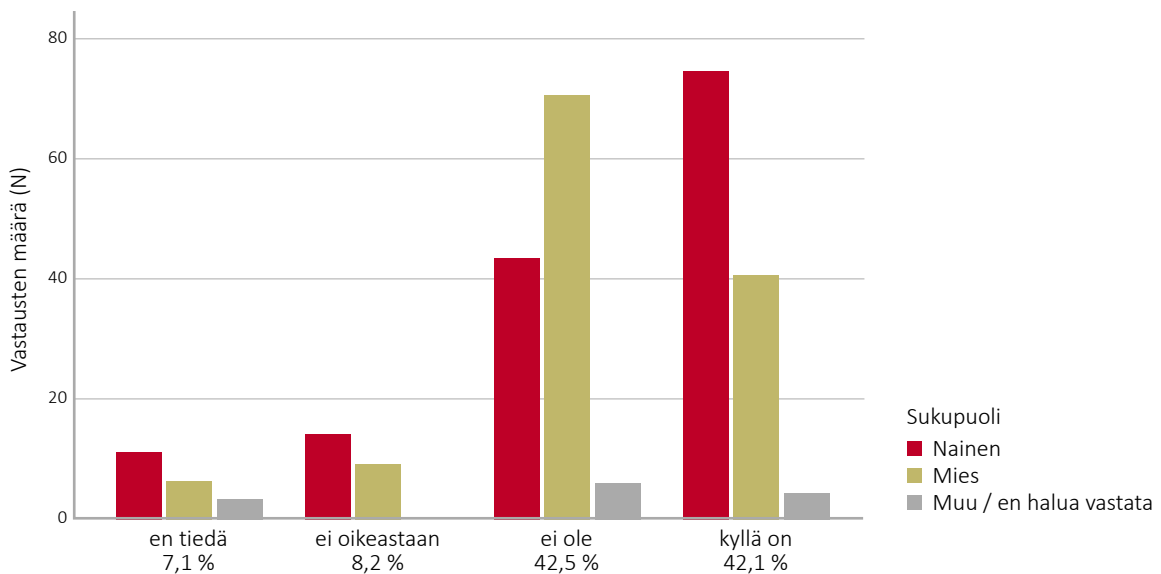
ID 1296: "Ei varmaan paljoo ollenkaan"

ID 139: "Ei oikeastaan"

Edellisten luokkien lisäksi oli vielä joukko vastauksia, joissa vastaaja ilmoitti suoraan, että ei tiedä tai ei osaa vastata, onko pandemiolla ollut vaikutusta. Näitä vastauksia oli 20 eli 7,1 % kaikista vastauksista.

ID 548: "En osaa sanoa"

ID 374: "En oikee tiää"

Onko koronalla ollut vaikutusta suhtautumisessa turvallisuusasioihin?

Kuvio 2. Koronapandemian vaikutusten ilmeneminen vastauksissa sukupuolittain tarkasteltuna

Edellä kuvailtuja luokkia tarkasteltiin vielä suhteessa vastaajien sukupuoleen. Tässä tarkastelussa huomattiin että tyttöjen ja poikien välillä oli vastauksissa selvä prosentuaalinen ero. Kuvio 2 osoittaa, että tyttöjen vastaukset painottuvat ”kyllä on ollut vaikutusta” -luokkaan, kun taas pojat ovat tyypillisemmin kertoneet, että koronapandemialla ei ole ollut vaikutusta. Yhteensä 52 % tyttöjen vastauksista määrittäytyi ”kyllä on ollut vaikutusta” ja 30 % ”ei ole ollut vaikutusta” -luokkaan. Poikien vastauksista lukemat olivat lähes päinvastaiset: 32 % vs. 56 %.

Turvallisuuden osa-alueiden ilmeneminen oppilaiden vastauksissa

Sisällönanalyyseissä vastaukset jäsentyivät yhdeksään alaluokkaan: hygienia, tartunnan välttäminen, fyysinen etäisyys, sosiaalinen etäisyys, huoli muista ja itsestä, turvallisuuden tunne, varautuminen, turvataidot ja varovaisuus. Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti tiivistämällä ja yhteisiä tekijöitä tunnistamalla alaluokista muodostettiin neljä yläluokkaa: hygienia ja terveysturvallisuus, etäisyys ja eristäytyminen, turvallisuus emootiona sekä valpastuminen ja vastuuntunto. Lopullisessa analyysissä päätettiin pelkistää nämä vielä kolmeen pääluokkaan, joita ovat terveys, emootiot ja valmius. Taulukossa 1 kuvataan luokkien muodostuminen aina pelkistetyistä alkuperäisilmauksista pääluokkiin saakka.

Terveys-pääluokka muodostui taulukon 1 mukaisesti kahdesta yläluokasta (hygienia ja terveysturvallisuus, sekä etäisyys ja eristäytyminen) ja yhteensä neljästä alaluokasta (hygienia, tartunnan välttäminen, fyysinen etäisyys sekä sosiaalinen etäisyys). Terveys-pääluokkaan liittyneet maininnat painottuivat selvästi aineistossa. Koronakevään aikana turvallisuusohjeistuksessa painotettu käsihygienian merkitys oli selvästi iskostunut nuorten mieleen. Erityisesti käsien pesun ja käsidesin käytön korostaminen nousivat esiin vastauk-

sisissa ja näistä maininnoista muodostuikin aineiston ensimmäinen selvä alaluokka.

Käsihygienian maininta vastauksessa voidaan nähdä myös niin sanotusti helppona vaihtoehtona, jolla vastaaminen on saatu hoidettua nopeasti ilman syvällisempää pohdintaa.

ID 727: “Käsien pesu ja käsidesin käyttö yleistynyt. Muuten ei ole kauheasti vaikuttanu/muuttanut.”

ID 906: “Olen pessyt käsiä enemmän.”

Edellä mainitun hygienia-alaluokan lisäksi aineistossa oli joukko vastauksia, jotka liittyivät yleisesti tartunnan välttämiseen, mutta niissä ei eritelty konkreettisia keinoja (käsienpesu, fyysinen etäisyys tms.). Näiden vastausten yhteisenä nimittäjänä oli se, että huolellisella toiminnalla ja varovaisuudella pyrittiin välttämään viruksen leviäminen. Tartunnan saamisen lisäksi osassa vastauksia nousi esiin myös tartuttamisen välttämisen näkökulma.

ID 1287: “Olen varovainen, siksi että en tartuttaisi muita tai lähipiiriäni jos saisin tartunnan omasta puolesta en niinkään huolehdi...”

ID 712: “Ei hirveästi, pelottaa tietenkin oma turvallisuus ja tässä enemmän loogisesti yrittää suojautua tältä virukselta, mutta eips.”

Toinen terveys-pääluokan alla olevista yläluokista on nimeltään etäisyys ja eristäytymisen. Tämä yläluokka muodostui niistä vastauksista tai vastauksen osista, jotka liittyivät fyysiseen tai sosiaaliseen etäisyyteen. Fyysiseen etäisyyteen liittyvät maininnat olivat aineistossa varsin yleisiä. Monessa vastauksessa fyysinen etäisyys yhdistyi myös hygieniaan liittyviin osumiin.

ID 1039: “En ole mennyt isoihin ryhmiin ja olen pessyt käteni normaalia useammin.”

ID 145: “Olen pitänyt turvaväliä ihmisiin sekä huolehtinut erityisesti hygieniasta”

Taulukko 1. Vastausten aineistolähtöinen luokittelu

Pelkistettyjä ilmauksia	ALALUOKAT	YLÄLUOKAT	PÄÄLUOKAT
<i>Pesen käsiä useammin</i>	Hygienia	Hygienia ja terveysturvallisuus	Terveys
<i>Käytän käsidesiä</i>			
<i>Varon koskemasta mihinkään</i>			
<i>Varon muita etten saisi tartuntaa</i>	Tartunnan välttäminen		
<i>Olen varovainen että en tartuttaisi</i>			
<i>Olen tarkempi (tartunta-asiat)</i>			
<i>Pidän turvavälin</i>	Fyysinen etäisyys	Etäisyys ja eristäytyminen	
<i>En ole liikkunut niin paljoa</i>			
<i>Välttelen fyysisiä kontakteja</i>			
<i>Osoa arvostaa muiden yksityisyyttä</i>	Sosiaalinen etäisyys		
<i>En ole nähnyt kavereita niin paljon</i>			
<i>Etäisyyttä kaikkeen on tullut</i>			
<i>Huoli isovanhemmista ja läheisistä</i>	Huoli muista ja itsestä	Turvallisuus emootioina	Emootiot
<i>Huoli lähipiiristä, mutta ei itsestäni</i>			
<i>Pelottaa oma turvallisuus</i>			
<i>Vaikuttanut turvallisuuden tunteeseen</i>	Turvallisuuden tunne		
<i>Jokin on muuttunut, mutta en osaa sanoa mikä</i>			
<i>Maailmassa on turvattomampaa</i>			
<i>Pitäisi varautua kriiseihin esim. kotivaralla</i>	Varautuminen	Valpastuminen ja vastuuntunto	Valmius
<i>Hamstrasin WC-paperia</i>			
<i>Säästin rahaa</i>			
<i>Turvallisuusosaamisen merkitys korostuu</i>	Turvataidot		
<i>Huomasin kotona turvallisuuspuutteita</i>			
<i>Ymmärrän paremmin turvatoimia</i>			
<i>Olen varovaisempi</i>	Varovaisuus		
<i>Pitää olla huolellinen</i>			
<i>Olen yrittänyt parantaa kodin turvallisuutta</i>			

Toinen etäisyys ja eristäytyminen -yläluokan muodostavista alaluokista oli sosiaalisen etäisyyden luokka. Näissäkin vastauksissa tai vastauksen osissa puhuttiin muista erillään olemisesta, mutta ns. turvaväli-painotuksen sijasta vastauksissa oli tulkittavissa etäisyyden pitämiseen liittyvä sosiaalisten suhteiden rajoittuminen.

ID 900: "Etäisyyttä kaikkeen on tullut"

ID 736: "Ei päässyt kouluun, eikä saanut nähdä kavereita."

Emootiot-pääloukka, on pelkistetty ja tiivistetty muoto turvallisuus emootioina -yläluokasta. Aineistosta nousi hyvin selvästi esiin vastaukset, joissa eri tavoin kuvailtiin pandemian aiheuttamia tunteita, kuten turvallisuuden tai turvattomuuden tunnetta sekä huolta. Huolehtiminen liittyi tyyppillisesti läheisten pärjäämiseen. Tämä näkyi jopa tietynlaisena epätsekkytenä. Monessa vastauksessa erikseen mainittiin, että vastaaja ei ole huolissaan omasta tilanteesta, mutta esimerkiksi riskiryhmään kuuluvien tai isovanhempien tilanne aiheuttaa huolta. Näistä huolehtimiseen liittyvistä vastauksista muodostui hyvin selvä, vaikkakaan ei kovin suuri, alaluokka tähän aineistoon. Tähän luokkaan liitettiin myös vastauksia, joissa mainittiin kodin merkityksen korostuneen pandemian myötä.

ID 445: "noh itseäni ei ole niin huolettanut mutta isovanhempien turvallisuus sitten taas on."

ID 6: "Oon ollut huolissaan lähimmäisistä, jotka kuuluu riskiryhmään --"

Itsestä ja läheisistä huolehtimisen lisäksi vastauksista tunnistettiin alaluokka, joka liittyi turvallisuuden tai turvattomuuden tunteen. Osassa näistä vastauksista todettiin suoraan pandemian vaikuttaneen turvallisuuden tunteeseen, mutta tyyppillisemmin vastauksissa kuvailtiin jonkinlaista turvattomuuden kokemusta. Tähän luokkaan liitettiin myös sellaisia vastauksia, joissa vastaaja ei tarkemmin osannut kuvailla kokemaansa muutosta tai tunnetta.

ID 557: "Ei erityisemmin, mutta nyt on tietenkin maailmassa turvattomampaa."

ID 848: "Kyllä jokin on muuttunut, mutten osaa sanoa mikä."

Valmius-pääloukka muodostuu suoraan valpastuminen ja vastuuntunto -yläluokasta, joka puolestaan muodostuu turvataidot, varovaisuus ja varautuminen -alaluokista.

Varautumiseen liittyvät maininnat olivat tyyppillisesti kuvauksia siitä, miten pandemian myötä oli havahduttu todella ymmärtämään varautumisen merkitys. Tähän luokkaan liitetyissä vastauksissa käsiteltiin varautumista mm. kotivaran ja taloudellisen varautumisen näkökulmista. Lisäksi useissa vastauksissa puhuttiin yleisellä tasolla kriiseihin varautumisen merkityksestä, tarkemmin määrittelemättä mitä sillä tarkoitettiin.

ID 1017: "Tajusin että kotivara on aika tärkeä."

ID 714: "Olisi kätevää jos ihmiset osaisivat tehdä "häätävaratilejä" tällaisia ja aivan arkisiakin yllättäviä tilanteita varten, raha riittäisi joksikin aikaa vaikka toimeentulo katkeaisikin --"

Turvataitoihin samoin kuin varautumiseen liittyi usein kuvaus siitä, että pandemia on ikään kuin muistuttanut turvataitojen merkityksestä. Tässä luokassa ei eritelty jotain tiettyjä taitoja, vaan turvataidoista puhuttiin hyvin yleisellä tasolla. Sen sijaan turvataitoihin liittyvien vastausten yhteydessä nousi esiin oman vastuun ja eräänlaisen turvallisuuden omistajuuden näkökulmat; omalla osaamisella ja omilla valinnoilla koettiin olevan merkitystä.

ID 502: "Epidemian aikana omat taidot turvallisuusasioissa ovat tuntuneet aikaisempaa hyödyllisimmiltä. --"

ID 764: "Epidemia aika on muistuttanut vielä entisestään turvallisuusosaamisen tärkeydestä eritilanteissa."

ID 929: "Tilanne kertoo hyvin, miten yhdenkin ihmisen valinnoilla ja huolimattomuudella on valtava merkitys. Kaikkien täytyy tehdä tasapuolisesti töitä yhteisen turvallisuuden eteen"

Varovaisuus-alaluokkaan koodattiin sellaiset vastaukset, joissa puhuttiin yleisesti varovaisuudesta tai huolellisuudesta, ilman fyysiseen etäisyyteen tai hygieniaan liittyvää mainintaa. Tämä on hyvä huomata erotuksena tartunnan välttämiseen liittyvään varovaisuuteen, joka on aiemmin esitelty omana alaluokkana. Varovaisuus-alaluokan vastaukset olivat melko ytimekkäitä ja yhtä poikkeusta lukuun ottamatta sellaisia, että vastausten osia ei voitu koodata muihin alaluokkiin.

ID 1190: "Olen ollut turvallisuusasioissa tarkempi kuin aikaisemmin koronaviruspandemian takia."

ID 233: "Olen ollut varovaisempi ja huolellisempi kaikissa turvallisuusasioissa"

Pohdinta

Tässä tutkimuksessa analysoitiin perusasteen 8.-luokkalaisten nuorten turvallisuuskäsityksiä koronapandemian aikana keväällä 2020. Nuorten käsitykset perustuivat heidän omaan kokemukseensa poikkeusoloissa elämisestä. Aineistolähtöiseen sisällönanalyyysiin perustuen nuorten käsityksissä korostuivat terveys, emootiot sekä valmius. Aineisto (N=280) antoi mahdollisuuden myös suppeaan kvantitatiiviseen tarkasteluun, joka tuotti tuloksena kiinnostavan havainnon pandemia-aikaan liittyvien turvallisuuskäsitysten sukupuolittuneisuudesta. Tyttöjen vastaukset painottuivat "kyllä on vaikuttanut" -luokkaan, kun taas poikien enemmistön mukaan koronapandemia ei ollut vaikuttanut heidän suhtautumiseensa turvallisuuteen. Samansuuntaisia sukupuolten välisiä eroja on havaittu turvallisuusasenteita tutkittaessa (Somerkoski 2012; Lindfors, Somerkoski, Kärki & Kokki 2017; Somerkoski, Kärki, Lindfors 2019).

Vastauksissa korostuivat terveysturvallisuuden liittyvät maininnat. Tämä kävi ilmi jo siinä vaiheessa, kun aineistoa pyrittiin tarkastelemaan teorialähtöisesti Niemelän (2010) laajenevan turvallisuuskäsityksen mallin mukaan ja useimmat vastaukset painottuivat mallin keskiössä oleviin terveydellisen turvallisuuskäsityksen- sekä sosiaalisen turvallisuuskäsityksen osa-alueisiin. Koska teorialähtöinen sisällönanalyysi ei kuitenkaan eritellyt aineistoa riittävästi, päädyttiin sisällönanalyysi lopulta toteuttamaan aineistolähtöisesti. Analyysissä terveysturvallisuuteen poimitut osumat jäsenyivät neljään alaluokkaan: hygienia, tartunnan välttäminen, fyysinen etäisyys ja sosiaalinen etäisyys. Koronakevään aikana turvallisuusohjeistuksissa painotettu käsihygienian ja turvavälien merkitys oli vastausten perusteella selvästi iskostunut nuorten mieleen. Sen sijaan yhdessäkään vastauksessa ei mainittu hengityssuojainten käyttöä, joiden rooli osana suojautumisstrategiaa korostuikin uutisoinnissa ja turvallisuusohjeissa vasta syksystä 2020 alkaen.

Toinen pääluokka emootiot, kuvastaa 8.-luokkalaisten kokemaa huolta itsestä ja muista. Vastajat olivat toki huolissaan omasta terveydentilastaan, mutta kuitenkin ensisijaisesti riskiryhmään kuuluvien läheistensä sairastumisesta. Pandemia vaikutti myös yleisenä huolen lisääntymisenä ja tarkemmin erittelemättömänä turvattomuutena. Tulos tukee Helkaman (2015) kuvausta suomalaisista arvoista, joissa perheen turvallisuutta kuvataan yhdeksi pysyvimmistä arvoista Suomessa ja toisaalta Helkaman ja Schwartzin (2015) kuvausta turvallisuudesta puutearvona, jonka merkitys huomataan vasta, kun se puuttuu. Tulokset osaltaan vahvistavat myös Barzilayn ym. (2020) havaintoja siitä, että oman perheenjäsenen tartunta koronavirukseen huolettaa ihmisiä jopa enemmän kuin oma sairastuminen.

Vastajat kuvasivat pandemiaa myös valmiuden näkökulmasta. Materiaalin varastoiminen tai rahan säästäminen heijastelivat nuoren ajatuksia siitä, että poikkeustilan vuoksi pitäisi olla tavallista enemmän valmiina siihen, että tilanne edelleen huononee ja palveluiden saatavuus heikkenee. Tur-

vallisuustaitoja pidettiin tärkeämpänä poikkeusoloissa ja osa vastaajista raportoi, että oma käytös oli ´huoellisempaa´ ja ´tarkempaa´. Pandemia on vaikuttanut nuorten elämään siis myös samaan tapaan kuin Maslow (1987) on tarvehierarkiassaan kuvannut - turvallisuuden puuttuminen kiinnittää nuoren huomion nimenomaan sellaisiin tekijöihin, joita tarvitaan, jotta elämä voisi palata jälleen ´normaaliksi´.

Nuorten turvallisuuden käsityksiä ja kokemuksia tarkastelevat aiemmat tutkimukset nostivat esiin erityisesti yhteisöllisyyden edistämisen tärkeyden turvallisuuden kokemusten synnyssä, jolloin turvallisuutta tarkastellaan erityisesti sosiaalisesta näkökulmasta. Koska tutkimuksen tuloksia on tarkasteltava kulloiseenkin tilanteeseen suhteuttaen, on todettava, että nuorten turvallisuuskäsityksissä korostuivat erityisesti terveysturvallisuuden osa-alueet. Voidaan todeta, että yhteisöllisyys ja sosiaalinen näkökulma, jonka merkitystä on korostettu aiemmissa tutkimuksissa (Caiyun ym. 2020; Syrjäläinen ym., 2015; Virta ym. 2012; Jukarainen. 2012) eivät tässä aineistossa olleet ensisijaisia. Tämä ilmentää hyvin nuorten käsitysten sitoutumista pandemia-aikaan ja tekee ymmärrettäväksi terveysturvallisuuteen liittyvien mainintojen korostumisen aineistossa. Lahtisen ja Salasuon (2020) tutkimuksessa todettiin, että koronapandemialla oli nuoriin myös monia positiivisia vaikutuksia, esimerkiksi perheen kesken vietetty aika.

Pandemia kuvastui sekä subjektiivisesti koettuna että objektiivisesti varsinaisesti tapahtuneena, ulkoisena tilana (Niemi 2010). Tutkimuksen sisällönanalyyseissä alaluokkiin kuuluvien mainintojen sijoittaminen oli paikoin hyvin tulkinnanvaraisia. Häilyvät erot koskivat kuitenkin tyypillisesti samaan yläluokan alla olevia alaluokkia. Tällöin kokonaisuuden kannalta ei ollut ratkaisevaa, kumpaan alaluokista hieman epäselvä sanasto-osuma päätyi. Tutkijoiden arvion mukaan on kuitenkin tärkeä tunnistaa, millaisista elementeistä nämä kokonaisuudet analyyseissä rakentuivat. Tässä mielessä melko pilkuntarkkakin alaluokkien erottelu koettiin tärkeäksi. Tarkasteltaessa käsityksiä ja mielipiteitä voidaan kuvata myös sitä,

mitä vastauksista ei voida päätellä. Vastajat eivät kuvanneet esimerkiksi matkustusrajoituksia, etäopetusta tai konserttien ja tapahtumien peruutuksia (Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86, 88, 93-95 ja 109 §:ssa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta). Tähän perustuen tutkijat päättelevät, että vastaajat eivät katsoneet näiden pandemian ilmeisten ja faktisten seurausten liittyvän turvallisuuteen.

Tuloksia arvioitaessa on huomattava, että tällä tutkimuksella ei haettu vastausta siihen, kuinka paljon pandemia on vaikuttanut nuoriin, vaan tutkimuksessa pyrittiin analysoimaan, ymmärtämään ja jäsentämään nuorten turvallisuuskäsityksiä pandemian aikana. Nuorten vastaukset olivat kaikkiaan ikäkaudelle tyypillisesti melko suppeita, muutaman sanan tai sanaklusterin vastauksia ja ne perustuivat yhteen kyselyssä esitettyyn avoimeen kysymykseen. Vastauksia pystyttiin kuitenkin luokittelemaan aineistolähtöisesti ja niistä kyettiin päättelemään, oliko koronapandemia ollut vaikutusta nuorten suhtautumiseen turvallisuusasioihin. On olemassa mahdollisuus, että kysymyksen konteksti tai muotoilu ovat voineet vaikuttaa vastauksiin. Kysymys oli Nouhätä!-pelastustaitokampanjan vaikuttavuutta arvioineen kyselylomakkeen viimeinen kysymys ja kysymyksen muotoilussa oli annettu kysymystä selventäviä esimerkkejä. Vastajat ovat iältään 14-15-vuotiaita yläkoululaisia. Heidän pohdintakykyään, ymmärtämystä, asenteita ja moraalialia voidaan pitää selkeästi alakoululaisia kehittyneempinä, eivätkä tutkijat usko sosiaalisen suotavuuden muokanneen merkittäväällä tavalla vastauksia. Huomionarvoista on vielä se, että tämän tutkimuksen 280 vastauksen aineisto on kerätty kyselyllä, johon vastasi yhteensä 1410 nuorta. Niiden nuorten ajatuksia, jotka eivät vastanneet kysymykseen emme saa tietää. Emme myöskään niiden, jotka eivät osallistuneet Nouhätä-kampanjaan ja jotka eivät siten edes kuuluneet tutkimusjoukkoon. Tutkimuksen keskeisin kontribuutio onkin nuorten turvallisuuskäsityksiä jäsentävän sisällönanalyyseissä tuloksissa ja aineiston kvantitatiivinen tarkastelu tulee nähdä lähinä vastausaineistoa määrittelevänä kuvailuna.

Kvalitatiivisen tutkimuksen tuloksilla ei haeta yleistettävyyssarvoa sinänsä. Suurimpien kasvukeskusten heikosta edustuksesta huolimatta (Kuvio 1.), tutkimuksen aineisto on kuitenkin verrattain suuri ja vastaajamäärä sekä vastausten maantieteellinen jakautuminen antaa mahdollisuuden tulkita tulosta myös kansallisesta näkökulmasta (vrt. myös Caiyun ym. 2020). Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää sekä turvallisuuskasvatuksen tavoitteiden että sisältöjen kehittämisessä ja arvioinnissa. Perusopetuksen ja toisen asteen oppiaineista oppiaineiden osalta voidaan tarkastella erityisesti terveystiedon opetusta pandemia-aikaan ja ylipäänsä terveysturvallisuuden edistämiseen liittyen. Jatkotutkimusaiheena tälle tutkimukselle ehdotetaan vastausten perusteellisempaa tarkastelua demografisten tekijöiden suhteen. Kiinnostavaa olisi myös vertailla nyt saatuja tuloksia koronapandemian jälkeen kerättävään aineistoon ja arvioida, millaisen jäljen koronapandemia lopulta jätti nuorten käsityksiin turvallisuudesta.

Tutkimustulokset osoittavat kuitenkin selvästi, että nuorten turvallisuuskäsitykset ovat dynaamisia ja sidoksissa ympäristöönsä ja aikaansa – siisen osan vastaajista, jotka näkivät pandemian vaikuttaneen omiin käsityksiinsä turvallisuudesta. Huolestuttavaa on, että puolet vastaajista ja pojat tyttöjä useammin eivät nähneet pandemian vaikuttaneen turvallisuuskäsityksiinsä mitenkään. Sekä tässä että aiempien tutkimusten tuloksissa (Somerkoski 2012; Lindfors, Somerkoski, Kärki & Kokki 2017; Somerkoski, Kärki, Lindfors 2019) havaitut sukupuolten väliset erot synnyttävät tarpeen tutkia ilmiötä laajemmin. Tutkijoiden tulisi löytää selitys sille, että tutkimuksesta toiseen tytöt näyttävät pohtivan turvallisuutta poikia moniulotteisemmin omaan käytökseensä ja asenteisiinsa liittyen.

Lähteet:

- Airaksinen, Timo (2012) *Yksilöturvallisuutta etsimässä*. Suomen pelastusalan keskusjärjestö SPEK. Tammerprint Oy, Tampere.
- Barzilay, Ran & Moore, Tyler & Greenberg, David & DiDomenico, Grace & Brown, Lily & White, Lauren & Gur, Ruben & Gur, Raquel (2020) *Resilience, COVID-19-related stress, anxiety and depression during the pandemic in a large population enriched for healthcare providers*. *Translational Psychiatry* 2020; 10:291
- Caiyun Zhang, Maolin Ye, Yunwei Fu, Minyi Yang, Fen Luo, Jinhua Yuan, Qian Tao (2020) *The Psychological Impact of the COVID-19 Pandemic on Teenager in China*. *J Adolesc Health*. 2020 Dec. 67(6): 747-755. doi: 10.1016/j.jadohealth.2020.08.026. Epub 2020 Oct 8.
- Ellis, Wendy & Dumas, Tara & Forbes, Lindsey (2020) *Physically isolated but socially connected: Psychological adjustment and stress among adolescents during the initial COVID-19 crisis*. *Canadian Journal of Behavioural Science*. 52:3, 177-187.
- Eskelinen, Anna (2019). *Hyvät koulutusikänteen nuorten Nouhätäl-pelastustietokampanjassa*. Opinnäytetyö. Palopäällystön koulutusohjelma. Savonia-ammattikorkeakoulu. Kuopio.
- Helkama, Klaus (2015) *Suomalaisten arvot: Mikä meille on oikeasti tärkeää?* Kirjokansi. Vol. 60. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Johns Hopkins University (2020). Coronavirus Resource Center. <https://coronavirus.jhu.edu/map.html/> Teoksessa Somerkoski, Brita (2020). *Korona-seuranta*. Julkaisematon työpäpaperi.
- Jukarainen, Pirjo & Syrjäläinen, Eija & Värri, Veli-Matti (2012) *Kohti turvallista ja hyvinvoivaa koulua - Valvontaa, vastuuta ja elämää erilaisuuden kanssa*. *Kasvatus* 43 (3) 244-253.
- Kekki, Tuula (2014). *Turvallisuuden monet käsitteet – Näkökulmia yhteiskunnan ja yksilön turvallisuuteen*. SPEK puheenvuoroja 3. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. Tammerprint Oy, Tampere.
- Kivelä, Juhani. (2016). *Hiljainen hälytys: Yhteiskunnan häiriötilanteiden hallinnan tila vuosina 2012–2014*. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, politiikan ja talouden tutkimuksen laitos. Väitöskirja

- Koskela, Hille (2009). *Pelkokierre. Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta*. Gaudeamus Helsinki University Press. Tampere: Esa Print Oy
- Lahtinen, Jenni & Salasuo, Mikko (2020). "Harrastusten keskeytyminen harmitti" Tutkimus nuorten kokemuksista korona-aikana: vapaa-aika ja harrastaminen. Teoksessa: Kantomaa, Marko (toim.) Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2. 1-8.
- Lanne, Marinka (2007). *Yhteistyö yritysturvallisuuden hallinnassa*. Tutkimus sisäisen yhteistyön tarpeesta ja roolista suurten organisaatioiden turvallisuustoiminnassa. Väitöskirja. VTT Publication 632. Espoo: VTT.
- Lindfors, Eila & Somerkoski, Brita (2016). *Turvallisuusosaaminen luokanopettaja-opettajankoulutuksen opetussuunnitelmassa*. Teoksessa Pakula, Heini-Maria, Kouki, Elina, Silfverberg, Harry & Yli-Panula, Eija (toim.) Uudistuva ja uusiutuva ainedidaktiikka. Suomen ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisuja. Ainedidaktisia tutkimuksia 11. Turku: Painosalama. 328-343.
- Lindfors, Eila & Somerkoski, Brita & Kärki, Tomi & Kokki, Esa (2017). Perusopetuksen oppilaiden turvallisuusosaamisesta. Teoksessa Kallio, Manne & Juvonen, R. & Kaasinen, A. (toim.) *Jatkuvuus ja muutokset opettajankoulutuksessa*. Suomen ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisuja. Ainedidaktisia tutkimuksia 12. Turku: Painosalama. 109-125.
- Maslow, Abraham. (1987). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row Publishers.
- Muris, Peter & Mayer, Birgit & Freher, Nancy & Duncan, Sylvia & van den Hout, Annemiek (2010). *Children's internal attributions of anxiety-related physical symptoms: Age-related patterns and the role of cognitive development and anxiety sensitivity*. Child Psychiatry Hum Dev. 2010:41. 535-548.
- Niemelä, Pauli. (2000). *Turvallisuuden käsite ja tarkastelukehikko*. Teoksessa Niemelä Pauli & A. Lahikainen (Toim.) Inhimillinen turvallisuus. Tampere: Vastapaino, 1-37.
- Nokelainen, Petri (2010). *Hyvinvointi ja turvallisuus oppilaitoksissa*. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 12(4), 4-7.
- Nurmi, Lassi (2006). *Kriisi, pelko ja pakokauhu*. Persona Grata. Helsinki: Edita Prima Oy.
- OKM (2013). *Turvallisuuden edistäminen oppilaitoksissa. Seurantaryhmän raportti*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:8.
- OM (2009). *Jokelan koulusurmat 7.11.2007*. Tutkintalautakunnan raportti. Oikeusministeriö. Julkaisu 2009:2.
- OM (2010). *Kauhajoien koulusurmat 23.9.2008*. Oikeusministeriö. Tutkintalautakunnan raportti. Selvityksiä ja ohjeita 11/2010.
- Pieh, Cristoph & Budimir, Sanja & Probst, Thomas (2020) *The effect of age, gender, income, work, and physical activity on mental health during coronavirus disease (COVID-19) lockdown in Austria*. Journal of Psychosomatic Research, 136. September 2020.
- Silvasti, Markus. (2017). *Turvuus – kohti uutta turvallisuussymmärrystä*. Tiede Ja Ase, Vol. 74. 265-299.
- Somerkoski, Brita (2012) *Turvallisuus ja liikenne*. Teoksessa Niemi, Eero. (toim.) *Aihekokonaisuuksien tavoitteiden toteutumisen seuranta-arviointi*. Koulutuksen seurantaraportit 2012:1. Opetushallitus, Helsinki, 185 -205.
- Somerkoski, Brita (2013) *Turvallisuus yläkoululaisten kokemana*. Teoksessa Mäkinen, Juha (toim.) *Asevelvollisuuden tulevaisuus*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Julkaisusarja 2/2013. Artikkelikokoelmat N:o 9. Maanpuolustuskorkeakoulu: Helsinki. 133-143.
- Syrjäläinen, Eija & Jukarainen, Pirjo & Kiilakoski, Tomi & Yrjänäinen, Sari (2015) *Koettu turvallisuus lukioissa*. Nuorisotutkimus 33 (2015) 20-36.
- Schwartz, Shalom. (2010). *Basic values: How they motivate and inhibit prosocial behavior*. Teoksessa Mikulincer, Mario & Shaver, Philip (Eds.), *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature* (p. 221-241). American Psychological Association.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Infektiotaudit ja rokotukset – Covid-19. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19> luettu 9.10.2020
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 5. Uudistettu painos. Tammi: Helsinki.
- Valmiuslaki (2011/2552) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552>

- Valtioneuvosto. Valtioneuvoston tiedote 16.3.2020.
Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusolotilanteessa koronaviruksen vuoksi. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi> Luettu 9.10.2020
- Vasankari, Tommi & Jussila, Anne-Mari & Husu, Pauliina & Tokola, Kari & Vähä-Ypyä, Henri & Kokko, Sami & Sievänen, Harri (2020). *Koronarajoitukset vaikuttivat rajusti lasten ja nuorten liikkumiseen*. Teoksessa: Kantomaa, Marko (toim.) *Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan*. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2. 13-17.
- Virta, Marjaana & Asanti, Riitta & Junntila, Niina & Koivusilta, Leena & Koski, Pasi & Virta, Arja (2012). Mistä syntyy turvallisuuden tunne koulussa. Teoksessa Lindfors, Eila (Toim.) *Kohti turvallisempaa oppilaitosta*. Tampere. 120-134.
- Virta, Sirpa (2011). *Turvallisuuden tutkimus. Tieteenalat ja monitieteisyyden lähtökohtia*. Tiede ja ase. Vol. 69. 112-126.
- Waitinen, Matti (2011) *Turvallinen koulu? Helsingiläisten peruskoulujen turvallisuus-kulttuurista ja siihen vaikuttavista tekijöistä*. Helsingin yliopisto. Tutkimuksia 334. Väitöskirja
- Wit, David & Karioja, Kim & Rye BJ & Shain Martin (2011). *Perceptions of declining classmate and teacher support following the transition to high school: Potential correlates of increasing student mental health difficulties*. Psychology in the Schools. 2011:48. 556–572.
- Worldometers. Covid-19 coronavirus pandemic. <https://www.worldometers.info/coronavirus/> luettu 9.10.2020
- Worobey, Michael. & Pekar, Jonathan & Larsen, Brendan & Nelson, MarthaI & Hill, Verity & Jeffrey, Joy & Rambaut, Andrew & Suchard, Marc & Wertheim, Joel & Lemey, Philippe (2020) *The emergence of SARS-CoV-2 in Europe and North America*. Science 10.1126/science.abc8169